

**Vabariigi Valitsuse määruse „Maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasumäärade kehtivuse pikendamine“ eelnõu
seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määruste muutmise eesmärk on pikendada 2025. aastal kehtivaid vee erikasutusõiguse ja maavara kaevandamisõiguse tasumäärasid aastaks 2026.

Keskkonnatasude seaduse (*KeTS*) § 9 lõike 2 ja § 10 lõike 3 järgi kehtestab maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasumäärad Vabariigi Valitsus määrusega. Maavara (ehitusmaavarad ja vähelagunenud turvas)¹ kaevandamisõiguse tasumäärad aastani 2025 on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 7. juuli 2016. a määrusega nr 75 „Riigile kuuluva maavara kaevandamisõiguse tasumäärad“ (edaspidi *VV määrus nr 75*). Vee erikasutusõiguse tasumäärad aastani 2025 on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2014. a määrusega nr 169 „Vee erikasutusõiguse tasumäärad veevõtu eest veekogust või põhjaveekihist“ (edaspidi *VV määrus nr 169*). Alates 2026. aastast puuduvad kehtivad maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasumäärad.

Ettevalmistamisel on KeTSi muutmise eelnõu, millega on kavas kehtestada uued maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasu ülemmäärad. Arvestades, et seaduseelnõuga on kavas kehtestada ka maavara kaevandamise kohaliku kasu instrument, mis jagab KOVile laekuvast kaevandamisõiguse tasust osa kohalikele elanikele, mistõttu on KOVile laekuva osa suurendamise vajaduse tõttu uued ülemmäärad kavandatud senisest kõrgemad. Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatavaid kaevandamisõiguse tasumäärasid on kavas uuendada pärast seadusemuudatuste jõustumist.

Maksukorralduse seaduse (*MKS*) § 4¹ kohaselt peab maksuseaduse või selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. See põhimõte kehtib ka maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasumäärade tõstmisel, mistõttu ei kehtestata 2026. aastaks uusi tasumäärasid. Seepärast pikendatakse VV määruse nr 75 ja VV määruse nr 169 alusel kehtivaid 2025. aasta maavara kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasumäärasid kuni uute tasumäärade kehtestamiseni.

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunikud Aivi Aolaid-Aas (tel 626 0743; aivi.aolaid-aas@kliimaministeerium.ee) ja Eva Suurkaev (tel 622 9883; eva.suurkaev@kliimaministeerium.ee), eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Annemari Vene (tel 626 2824, annemari.vene@kliimaministeerium.ee). Keeletoimetaja oli Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeleteoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahviga 1 muudetakse VV määrust nr 75. Määruse tekstis ja lisa 1 pealkirjas asendatakse aastaarv „2025“ aastaarvuga „2026“.

¹ Eelnõus käsitletud maavara kaevandamisõiguse tasu ei kehti energeetilise maavara (põlevkivi, hästilagunenud turvas) kaevandamisõiguse tasu kohta. Energeetilise maavara kaevandamisõiguse tasumäärade kehtestamisel lähtutakse tasustatavast maavarast toodetavast lisandväärtusest. Tasumäärade tasemed ning nende aluseks olevad hinnatasemed ei ole tähtjalised.

VV määruses nr 75 on maavara kaevandamisõiguse tasumäärad kehtestatud aastani 2025. Ettevalmistamisel on KeTSi muutmise eelnõu, mille üks eesmärke on luua kohaliku kasu instrument, mille alusel jaotatakse edaspidi osa laekuvast ehitusmaavarade (liiv, kruus, savi, lubjakivi, dolokivi) ja turba kaevandamisõiguse tasust kaevandamistegevusest mõjutatud elanikele. Ühtlasi sõnastatakse KeTSis kohaliku kasu jaotuspõhimõtted. Kohaliku kasu instrumendi rakendamiseks on vaja tõsta maavara kaevandamisõiguse tasumäärasid rohkem, kui praegu KeTSis kehtivad ülemmäärad võimaldavad. KeTSis kehtestatud kaevandamisõiguse tasu alam- ja ülemmäärad on omakorda aluseks uute tasumäärade kehtestamiseks Vabariigi Valitsuse määrusega aastateks 2027–2036. Selleks, et 2025. aasta maavara kaevandamisõiguse tasumäärad kehtiksid uute tasumäärade kehtima hakkamiseni, pikendatakse VV määruses nr 75 2025. aasta tasumäärade kehtivust 2026. aasta lõpuni.

Paragrahviga 2 muudetakse VV määrust nr 169. Määruse § 1 tekstis ja lisa pealkirjas asendatakse aastaarv „2025“ aastaarvuga „2026“. Sellega pikendatakse alates 01.01.2025 kehtivaid vee erikasutusõiguse tasumäärasid kuni 31.12.2026.

Lisaks jäetakse §-st 2 välja tekstiosa „kuni aastani 2020,“.

Muudatused on vajalikud, et alates 01.01.2025 kehtima hakanud vee erikasutusõiguse tasumäärad veevõtu eest veekogust või põhjaveekihist kehtiksid ka 2026. aastal.

Vee erikasutusõiguse tasumäärasid on lähiaastatel plaanis tõsta, aga selleks on enne vaja muuta KeTSi ning sätestada selles uued vee erikasutusõiguse ülemmäärad. KeTSi § 10 lõike 3 kohaselt kehtestab vee erikasutusõiguse tasumäära Vabariigi Valitsus määrusega, lähtudes KeTSi § 10 lõikes 4 sätestatud alam- ja ülemmääradest. Arvestades, et uued tasumäärad kavandatakse samuti kehtestada kümneks aastaks, ja seda, et kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse kantavad osad on püsinud alates 2017. aastast muutumatuna (KeTS § 55¹ lõiked 4 ja 5), kuid KOVide kulud (sh veemajandusele) on ajas kasvanud, siis esialgsete hinnangute kohaselt ületaksid enamiku veevõtuliikide puhul uued tasumäärad seaduses sätestatud ülemmäärasid, mistõttu on võimalik need kehtestada ainult pärast KeTSi muutmist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusega kavandatud muudatustel puudub oluline sotsiaalne mõju, mõju elu- ja looduskeskkonnale, majandusele, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele ning riigi julgeolekule ja välissuhetele, kuna tasumäärad jäävad senisega võrreldes samaks.

Tasumäärade muutumisel edaspidi analüüsitakse muudatuste mõju asjakohase õigusakti menetlemise käigus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too võrreldes kehtiva korraga kaasa lisatööd, kulusid ega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Kuna tasumäärasid ei tõsteta, ei ole vaja rakendada MKSi §-s 4¹ sätestatud kuue kuu põhimõtet.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kaitseministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Eesti Vee-ettevõtete Liit MTÜ-le, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Tallinna Vesi AS-ile, Värskas Sanatoorium AS-ile, VERSKA MINERAALVEE OÜ-le, Värskas Originaal AS-ile, Enefit Power AS-ile, Heidelberg Materials Kunda AS-ile, Kiviõli Keemiatööstuse OÜ-le, VKG Kaevandused OÜ-le, Silpower AS-ile, Nordkalk AS-ile, Eesti Killustik OÜ-le, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidule, Eesti Turbaliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.